

Eesti Demograafia Assotsiatsioon - 30

Luule Sakkeus

1.juuni 2016

Tallinn

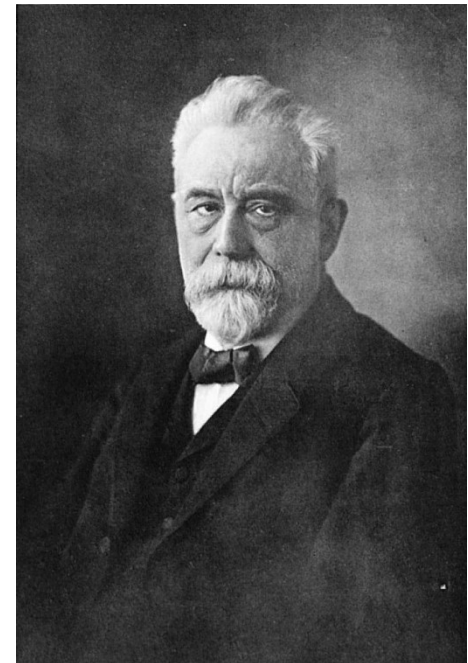
KUST KÕIK ALGUSE ON SAANUD...

Eesti rahvastikuteaduse arengulugu

- Wilhelm Lexis (1834-1914), Tartu Ülikooli geograafia, statistika ja etnograafia erakorraline professor (1874-1876)

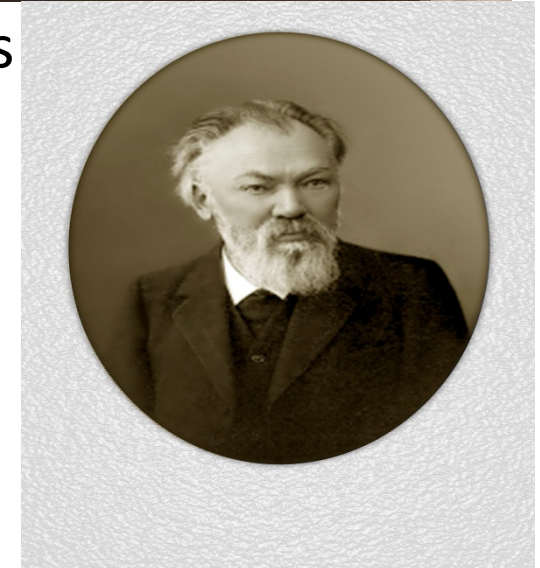
– **Lexise diagramm** "Einleitung in die Theorie der Bevölkerungsstatistik" Strassbourg, 1875 vs Zeuner (1869), Brasche (1870), Becker and Verwey (1874)

Hoolimata tänaseni vaidlustatud esmaautorlusest kirjutas Lexis oma artikli ilmselt TÜ päevil.

Eesti rahvastikuteaduse arengulugu

- Carl Ballod e. Kārlis Balodis (1864-1931) – Läti demograaf, õppis 1884-1887 Tartu Ülikoolis teoloogiat. Tuntud ka kui Ballod Atlanticus
- Biostaatikud, rohkem kui 20 aasta jooksul (1860-1886) kaitsti TÜ meditsiinidoktori saamiseks rahvastiku loomuliku liikumise ja selle tegurite kohta kümme-kümmekond dissertatsiooni. Valdkonnas tegutses edasi:
 - Bernhard Körber (1837-1915), õppis Tartu Ülikoolis (1856-1861) arstiteaduskonnas, tegev 1881. ja 1897.a Tartu loendustel

Eesti rahvastikuteaduse arengulugu

- Mats Nõges Viljandimaa rahvastiku muutused 1801-1923 (arstiteaduslik väitekiri TÜs) 1925.a.
- Tartu geograafid
 - Edgar Kant (1902-1978, Lund)-Baltoscandia 1933.a. doktoriväitekirjas, hilisem linnastumise uurija, TÜ rektor;
 - August Tammekann (1894-1959, Heinola, Soome) “Maailma maad ja rahvad” koos E.Kant’iga (Eesti ülevaade) (1930-32),
- Johan Kõpp, ajaloolane ja usuteadlane, TÜ rektor
 - Laiuse kihelkonna ajalugu , 1937

Eesti rahvastikuteaduse arengulugu

- Nõukogude okupatsiooni järel kandus Eestinigi rahvastikuteadusega tegelemise keeld (kuni 1960ndateni), ka NLiidus vaid 3 keskust (Moskva, Kiiev, Riia)
- Eestis kandsid rahvastikuteadust siduserialad
 - rahvastikugeograafide koolkond Ann Marksoo'ga eesotsas (H. Kulu, T. Tammaru ülevaatlik “Asustus ja ränne”, 2005)
 - ajaloodemograafiline suund – Heldur Palli L.Henry perekonnataaste meetodi rakendaja Eesti 17.sajandi andmestikele
 - statistika, sh rahvastikustatistika - Uno Mereste: 1969.a. “Rahvastikuteadus ja rahvaloendus”, kuid tähendusrikkam veel “Predmet i struktura demograficheskoi nauki i mesto istoricheskoi nauki” 1977, käsitledes esmakordselt NLiidus rahvastikuteadust süsteemiteooria seisukohalt, mis avas tänapäevase lähenemise rahvastikuteadusele NLiidus – sh Anatoli Vishnevski (Venemaa), P. Zvidrins (Läti), V. Stankuniene (Leedu), K. Katus (Eesti) 1980ndad
 - epidemioloogid – M. Rahu, M. Leinsalu EKMI/tänane Tervise Arengu Instituut ja TÜ Peremeditsiini ja rahvatervishoiu instituut

Tuumdemograafia institutsionaalne areng Eestis

- Noorte majandusteadlaste klubi demograafia sektsioon (K. Katuse vedamisel alates 1983.a)
- NL Sotsioloogia Assotsiatsiooni Balti osakonna demograafia sektsioon 1986 – institutsionaalne alus Eestis rahvastikuhuviliste- ja teadlaste süstemaatiliseks koondamiseks
- 10.mai 1989 Eesti Demograafia Assotsiatsioon, 21.juuni 1989 Eesti Kõrgkoolidevaheline Demouuringute Keskus (Katus, Sakkeus, Vikat, Puur, Põldma)

Peamised toetajad ja õla allapanijad

- **Väestoliitto** – 1989 I seminar, 1991 II seminar
 - Alli Paasikivi stipendium stažeerimiseks Soomes, ligipääs kirjandusele
- **Michigani Ülikool** – B. Anderson, B. Silver; rahvastikuandmete kvaliteedi hinnangud; rahvaloenduste personaalarvutitele viimine koostöös **Soome statistikaametiga** Eesti Statistikaametis, stažeerimised
- **Rootsi Statistikaamet** (A. Nilson, I. Johannesson) ja **Stockholmi Ülikool** (Jan Hoem, Eva Bernhardt- tänaseks G. Andersson, E. Thompson, Livia Olah) – koostöö ja stažeerimised, *FamiliesandSocieties*
- **Balti koostöö** – Balti suremuse projekt (**INED**, J. Vallin, F. Meslé, **MPDIR** V. Shkolnikov), konverentsid, sh Balti –Kaukaasia konverents 2002, Population Europe event 2015
- **UN ECE PAU**– Eesti Pere- ja Sünnimisuuring 1994, 1997, 2004(FFS/GGS), rändetrendid (1996), vananemisuuring (1999, 2003)
- **Euroopa Nõukogu** rahvastikukomitee – siseränne (1999), vähemusrahvused (2000), välispäritolu rahvastik (2003), Euroopa rahvastiku aastaraamat (2005)
- **Max Planck Demograafiainstituut (MPDIR)** – koostöö suremusprojektidega (RIBOPOL jt), Euroopa Demograafia-alane Doktorikool (**EDSD**), koostöö üle-euroopaliste demograafia instiitute võrgustikuga **Population Europe**

Eesti teekond

- TTÜ Linnasotsioloogia uurimislabor – (M. Pavelson) 1981-1991
- Eesti Statistikaamet – 1991-1992
- EDA j.a. Eesti Kõrgkoolidevaheline Demouuringute Keskus – 1992, esimesed ETF uurimistoetused Jüri Alliku aegsest sotsiaalteaduste komisjonist 1995
- TPÜ demograafia õppetool 1994
- TPÜ Eesti Demograafia Instituut 1998
- TLÜ ÜTI Eesti demograafia keskus 2015

Sakkeus, Puur, Põldma, Valge, Leppik, Poulain, Klesment, Rahnu, Abuladze, Tambaum, Jaadla, Herm, Maiste

